

Geliş Tarihi : 05.09.2020
Kabul Tarihi: 07.07.2021

Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi
Journal Of Modern Turkish History Studies
XXI/42 (2021-Bahar/Spring), ss. 339-360.

Araştırma Makalesi / Research Article

DUYGUSAL DİPLOMASİ Mİ, SPORTİF REKABET Mİ? EVA PERON KUPASI (27 OCAK 1952)*

Temuçin F. ERTAN**

Öz

Arjantin devlet başkanı Juan Peron'un ikinci eşi olan Eva Peron ya da Evita, 33 yıllık kısa yaşamına çok şey sığdırdı. Arjantin'de ulusal bir kahraman hatta azize olarak görülen Eva Peron, sadece kendi ülkesinde değil, tüm dünyanın hafızasına kazındı. Kimileri onu bir halk kahramanı olarak gördü, kimileri kadın diktatör!.. Yaşamıyla ilgili bilimsel araştırmalar yapıldı, romanlar yazıldı, filmler çekildi, müzikaller sahnelendi. Ölümünün üzerinden yaklaşık 70 yıl kadar zaman geçmesine karşın unutulmadı ve Latin Amerika'nın tarihsel gelişiminin bir parçası oldu. Eva Peron, 1952 yılında Türk insanın hayatına çok farklı bir kanaldan girdi. Futbol!.. Başından itibaren kadınların daha fazla ilgi odağı olan Evita, amansız hastalığı nedeniyle o tarihlerde erkeklerin yaptığı ve seyrettiği bir spor olarak görülen futbol sayesinde Türkler tarafından daha yakından tanındı. İstanbul'da Eva Peron'un hastalığı nedeniyle bir mevlit okutulması ve dua edilmesiyle oluşan sempati çemberi, futbol vasıtasıyla daha genişletilmeye çalışıldı. Arjantin liginin önde gelen kulüplerinden biri olan Atletico Lanus, çıktığı Avrupa turnesinde Türkiye'ye de geldi ve dört maç yaptı. Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray ile oynanan maçlar sonrasında Lanus, Eva Peron adına konulan kupa maçından Fenerbahçe ile bir kez daha karşılaştı. Olayların çıktığı maçı ve kupayı Fenerbahçe kazandı. Ama ilk ve son kez oynanan Eva Peron Kupası, Türkiye ile Arjantin ilişkilerinin seyrinde olumlu ya da olumsuz bir tesir bırakmadı.

Anahtar Kelimeler: Arjantin, Atletico Lanus, Eva Peron, Fenerbahçe, Futbol, Kupa, Türkiye.

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır.
There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü,
(temucin.fertan@ankara.edu.tr), (Orcid: 0000-0002-8782-7355).

EMOTIONAL DIPLOMACY OR SPORTIVE COMPETITION? EVA PERON CUP (27 JANUARY 1952)

Abstract

Eva Peron or Evita, the second wife of Argentine president Juan Peron, fit a lot into his short life of 33 years. Eva Peron, who is seen as a national hero and even a saint in Argentina, is engraved in the memory of the whole world, not only in her own country. Some saw him as a folk hero, some saw him as a female dictator!.. Scientific research was conducted on her life, novels were written, films were shot, musicals were staged. Although nearly 70 years have passed since her death, she was not forgotten and became part of Latin America's historical development. Eva Peron entered the life of Turkish people through a very different channel in 1952. Football!.. Evita, which has been the center of attention for women from the beginning, became better known by the Turks thanks to football, which was seen as a sport that men did and watched at that time due to his inexorable illness. The sympathy circle, which was formed when Eva Peron's illness was recited and prayed in Istanbul, was tried to be expanded through football. Atletico Lanus, one of the leading clubs of the Argentine league, she came out and did a European tour to Turkey in four matches After the matches played with Fenerbahçe, Beşiktaş and Galatasaray, Lanus once again faced Fenerbahçe in the cup match made for Eva Peron. Fenerbahçe won the match. But the first and last time I played Eva Peron Cup, Argentina in the course of relations with Turkey did not leave a negative or positive effect.

Keywords: Argentina, Atletico Lanus, Cup, Eva Peron, Fenerbahçe, Football, Turkey.

Giriş

Türkiye ve Latin Amerika arasındaki ilk temaslar, 19. yüzyılın ikinci yarısında 1860 gibi oldukça erken bir dönemde başladı. Osmanlı Devleti'nden Güney Amerika'ya doğru yönelen göç dalgası sonucu buradaki ülkelere yerleşen insanlar "Los Turcos ya da El Turco" olarak adlandırıldı ve Osmanlı Devleti ile Latin Amerika ülkeleri arasındaki ikili ilişkiler de bu göçlerin etkisiyle ortaya çıktı.¹ Genelde Suriye ve Lübnan üzerinden gerçekleşen göçlerde, ekonomik ve politik etkenlerle misyonerlik faaliyetleri etkili oldu.² Ancak 19. yüzyıl boyunca ilişkiler hem yoğunluk hem de süreklilik açısından beklenen seviyeye ulaşamadı.

1 Mustafa Yetim, "Liberal Temelde Kurumsallaşan Türkiye-Latin Amerika İlişkileri", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 170; Burak Küntay, "Türkiye'nin Yeni Dış Politikası Perspektifinden Latin Amerika ile İlişkiler", *Latin Amerika Çalıştayı (22-23 Kasım 2012) Bildiriler Kitabı*, Ankara, 2013, s. 146.

2 Latin Amerika ve Arjantin'e göçlerle ilgili olarak bakınız. Fatih Fuat Tuncer-Metin Zengin, "Unutulan Göçmenler El Turcolar: Osmanlı Dönemi Suriye Bölgesinden Latin Amerika'ya Yapılan Göçler ve Etkileri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 20, Nisan 2020, s. 204-314.

20. yüzyıl başlarında genelde Latin Amerika, özeldense Arjantin ile olan ilişkilerde bir gelişim görüldü. Bu süreçte Osmanlı Devleti ve Arjantin arasında 11 Haziran 1910 tarihinde Roma’da imzalanan bir konsolosluk antlaşmasıyla ilişkiler, karşılıklı diplomatik temsilcilik seviyesine çıkarıldı.³ Yine aynı yıl Buenos Aires’te Başkonsolosluk düzeyinde açılan bu birim Birinci Dünya Savaşı’nın çıkması yüzünden 1914 yılında kapatıldı.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra Türkiye’nin diplomatik ilişkiler anlamında yöneldiği coğrafyalardan biri de Güney Amerika oldu. 1926 yılında bölge ülkelerinden Şili, Türkiye Cumhuriyeti’ni ilk tanyan Latin Amerika ülkesi olarak tarihe geçti. Bu yeni dönemde Güney Amerika’da başka devletlerle de birbirinin benzeri antlaşmalar imzalandı. Arjantin ile 1926 yılında imzalanan antlaşma⁴ ise TBMM’de onaylanmasına karşın hemen yürürlüğe girmedi. 1935 yılında tarafların onaylarıyla ilgili teati için Roma Büyükelçisi Hüseyin Ragıb’a yetki verildi ve yapılan görüşmeler sonunda antlaşmanın uygulanmasıyla ilgili engeller kalktı.⁵

19 Ocak 1927’de Resmî Gazete’de yayınlanan söz konusu antlaşma şu şekildeydi:

“Madde 1. – Türkiye Cumhuriyeti ile Arjantin Cumhuriyeti arasında ve kezalik tarafeynin tebaası beyninde nakabili nakz ve ihlal sulh ve müsalemet ve samimî ve daimî muhadenet mevcut olacaktır.

Madde 2. – Tarafeyni âliyeyni akideyn, iki devlet arasında hukuku düvel esasatına teofikan münasebatı siyasiye ve şehbenderimin tesisinde mutabıktırlar. Ve her birinin diplomasî ve şehbenderî mümessillerinin mütekabiliyet şartıyla tarafı diğer memleketinde hukuku umumiyeyi beynelmileliye esasatı umumiyesiyle vaz ve tayin edilmiş olan muameleye mazhar olacağını müttefikan tasdik ve teslim ederler.

Madde 3. – İşbu muahedename tasdik edilecek ve tasdiknameler sürati mümkinine ile Roma’da teati olunacaktır. Muahedename tasdiknamelerin teatisinden on beş gün sonra mevkiî meriyete girecektir. Tasdiken lilmekal tarafeyn murahhasları işbu muahedenameyi imza ve tahkim eylemişlerdir. 29 Haziran 1926 tarihinde Roma’da birer nüshası düveli mumziyeden her birine tevdi edilmek üzere itki nüsha olarak tanzim kılınmıştır.”⁶

Siyasi ilişkilerin gelişmesi ekonomiyeye de yansıdı ve bir yıl kadar sonra bu kez Paris Büyükelçisi Suat Davas ve o günlerde Paris’te bulunan İktisat Vekâleti Müsteşarı Faik Kurtoglu Türkiye-Arjantin ticari ilişkilerinin düzenlenmesi

3 Tuncer-Zengin, *a.g.e.*, s. 311.

4 TBMM Zabıt Ceridesi, II. Devre, Cilt: 28, 251-259. Antlaşma 3 Ocak 1927 tarihinde onaylanmıştır. Antlaşmanın biraz gecikerek onaylanmasında Meclisin toplantı halinde olmamasının etkisinin bulunduğu düşünülmektedir.

5 Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Yer: 55-49-12, Dosya: 440-19, Belge Tarihi: 11.06.1935

6 Resmî Gazete, Sayı: 549, 19 Kânunusani 1927; TBMM Zabıt Ceridesi, II. Devre, Cilt: 28, 252-253.

görüşmelerinde temsilci olarak atandı.⁷ Yukarıda da ifade edildiği gibi 1935 yılında yürürlüğe giren Dostluk Anlaşmasıyla diplomatik ilişkiler yeniden tesis edilmiş oldu.

Türkiye Cumhuriyeti'nin, Arjantin'de Büyükelçilik düzeyinde temsil edilmesi de antlaşmanın yürürlüğe girmesinin hemen ardından gerçekleşti. Arjantin'e atanan ilk Büyükelçi Abdülahat Akşin oldu. 1936'dan 1946 yılına değin, yaklaşık 10 yıl büyükelçilik yapan Akşin'den sonra bu göreve Emin Ali Sipahi tayin edildi -ki bu İkinci Dünya Savaşı sonrasıdır-. Sipahi'nin büyükelçilik görevi 1950 yılına kadar devam etti. Araştırmanın konusu olan Eva Peron Kupası sırasında ise Türkiye'nin Buenos Aires'teki Büyükelçisi Cemil Vasfı idi.⁸

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye-Arjantin ilişkilerindeki gelişim, genelde ticaret ağırlıklı olarak devam etti. Bu yeni dönemde, 1948 yılında Dr. Diego Molinari, Türkiye ile Arjantin arasındaki ticari ilişkileri geliştirmek amacıyla Türkiye'ye gönderildi.⁹

İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan yenedünya düzeninden, farklı coğrafyalarda da olsa, etkilenmiş olan Türkiye ve Arjantin'de, Üçüncü Dünya ülkelerinin tipik siyasi, iktisadi ve sosyal hamleleri görüldü. Farklı kıtalarda olsalar da Soğuk Savaş Dönemi'nin etkisinde ulusal ve uluslararası arayışlara yönelen bu iki ülke, ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecine girdi. Bu dönemde Türkiye'de çok partili siyasi yaşama geçilirken, Arjantin'de kaotik bir ortamdan sonra Juan Peron Cumhurbaşkanı seçildi. Böylece Arjantin'deki iktidar değişikliği Türkiye'ye göre dört yıl kadar önce gerçekleşmiş oldu. Türkiye, çok partili hayatın bir yansıması olarak yaşanacak olan iktidar değişikliği için 1950 yılını bekleyecekti.

Juan Peron'un Arjantin'deki yönetim metodolojisi ve söylemleri tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de yakından izlendi. Bu dönemde Juan Peron'un, sol düşüncenin bir parçası gibi görünen uygulamalarına mesafeli yaklaşan Türk yöneticilerinin, bu devletin ABD ile olan ilişkilerine baktıklarında ise kısmi bir kabul duygusu içerine girdikleri söylenebilir. Türkiye'nin başka devletlerle olan ilişkisini ABD merkezli belirlemesinin bir sonucu olarak Latin Amerika ülkelerine de daha doğrusu bu çalışmanın öznelerinden biri olan Arjantin'e de aynı çerçevede yaklaştığını ileri sürmek mümkündür.

Bu arada aynı dönemde Kore Savaşı'nın devam ettiğini eklemek de gerekir. Bu savaşta tartışmasız bir şekilde Batı'nın, daha doğrusu ABD'nin yanında yer alan Türkiye, komünizme, hatta komünizm izlenimi yaratacak politika ve söylemelere karşı son derece mesafeli yaklaşıyordu. Türkiye, NATO'ya girmesine ramak kaldığı bir dönemde, bütün ülkelerle doğal olarak Arjantin ile de ilişkilerini antikomünizm üzerine inşa etmişti. Merkezde ABD

7 BCA, Yer: 63-26-10, Dosya: 440-20, Belge Tarihi: 06.04.1936.

8 <http://buenosaires.be.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory> (Erişim tarihi: (08.02.2021)

9 BCA, Yer: 60-370-13, Dosya: E4, Belge Tarihi: 11.10.1948.

vardı ve sadece Türkiye değil, Batı blokunda yer almak isteyen hemen her ülke pozisyonunu bir devlete göre belirliyordu.

İşte böyle bir ortamda Türkiye ve Arjantin'in iki futbol takımı arasında Eva Peron Kupası oynanacak ama diplomasiye zerre kadar etkisi olmayacaktı. Çünkü uluslararası diplomaside ve ikili ilişkilerde reel durum farklıydı.

1. İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Arjantin ve Juan Peron'un Yükselişi

1943 yılındaki darbeyle önemli bir siyasal figür olarak Arjantin tarihine giriş yapan Juan Peron, önce Ulusal İş Dairesi'nin başına getirildi, ardından da Başbakan Yardımcılığı ve Savaş Bakanlığı görevlerini üstlendi. Peron bu görevleri sırasında işçilerle sıcak ilişkiler kurmayı başardı ve aynı zamanda sendikaların da desteğini kazandı. İkinci Dünya Savaşı'nın kaderinin belli olduğu günlerde, 27 Mart 1945 tarihinde Almanya'ya karşı savaş ilan edilmesi ve Arjantin'in Birleşmiş Milletler'in kuruluş çalışmalarına olan katkıları Peron'un kısa sürede büyük hayran kitlesi yaratmasını kolaylaştırdı. Bu süreci Juan Peron'un, 1946 yılında başlayıp 1955'e kadar devam edecek olan iktidarının provası olarak görmek mümkündür. İkinci Dünya Savaşı'nın Müttefik Devletlerin üstünlüğü sona ermesi hemen her devletin hem iç hem de dış politikalarında önemli kırılmalara yol açtı. Özellikle de savaşın üzerinden bir yıl bile geçmeden Soğuk Savaş Dönemi'nin başlaması, pek çok devleti Batı ile Doğu, daha doğrusu ABD ile SSCB arasında tercih yapmaya zorladı.

Bu süreçte tüm dünyada olduğu gibi Arjantin'de de demokrasiye dönülmesi konusunda ciddi bir baskı oluştu. Bu koşullarda 1945 yılının sonlarına doğru Juan Peron, kendini hem ordu içinden gelen hem de ordu dışından kaynaklanan bir memnuniyetsizlik çemberinde buldu. Bu memnuniyetsizliğin bir sonucu olarak 19 Eylül 1945 tarihinde yapılan *Anayasa ve Özgürlük Yürüyüşü* Peron'un hapse atılmasıyla sonuçlandı.¹⁰

İşçi örgütlerinin önderliğinde Peron'un salıverilmesi için 17 Ekim 1945'te yapılan büyük bir eylemin ardından serbest bırakılan Juan Peron, bu olayın hemen ertesinde 1946 yılında yapılacak olan başkanlık seçimine katılacağını ilan etti. Aynı süreçte İşçi Partisi'ni de kuran Peron, ulusalcı ve popülist bir seçim kampanyası yürüttü ve 24 Şubat 1946'daki seçimlerde başkan seçildi.

Juan Peron iktidarının ilk yıllarında, işçi sınıfının desteğini arkasına alarak çalışanlar lehine oldukça cesur politikalar yürürlüğe koydu ve 1949 yılında anayasada değişiklik yapılmasını sağlayarak hem işçilerin hem de kendi siyasi geleceği lehine düzenlemeleri hayata geçirdi. Juan Peron bu tarz uygulamalarıyla, siyasal kültürde meşru karşılanan otoriter popülist bir hareketi

¹⁰ Gözde Müşerref Gezgüç-Turgay Uzun, "Arjantin Siyasi Tarihinde Askeri Darbeler", *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, Aralık 2017, s. 157.

de somutlaştırmış oldu. Artık içerde ve dışarda tanımlanabilen Peronizm adlı bir anlayış somut olarak belirmişti.

Ama Peronizm'in yayılmasında önemli bir etken de Eva Peron'du. Gerçekten de Juan Peron'un kitlelere ulaşmasında önemli rol oynayan Eva Peron gerek örgütlenme gerekse kitleleri etkileme konusunda eşine yardım etmişti. Eva Peron'un Peronist harekete kazandırdığı en önemli sandık gücü, 1947'de oy hakkı tanınan ve siyasette aktif hale gelen kadınlar oldu. Eva Peron bu süreçte, "Çulsuzların sevgilisi Prima Dama", "Partido Peronista Femenino" adında yedek bir Peronist Kadınlar Partisi de kurmuştu.¹¹

Diğer yandan Peron'un ekonomide oluşturduğu ve Üçüncü Yol olarak değerlendirilen yapı, devlet müdahaleciliğinin artırılmasına, işçi sınıfını gözeten politikalar izlenmesine, kısacası anti-kapitalist söylemler olarak tanımlanabilecek uygulamalara dayanıyordu. 1950 yılından itibaren birtakım ekonomik sorunların çıkmasına karşın 1951 yılında yapılan seçimi de Juan Peron kazandı. Peron, bu seçimde zafer kazanmış olsa da iktidarı günden güne zayıflamaya başladı. Ekonomik sorunlar yüzünden yükselen muhalefetle karşı karşıya kalan Peron iktidarı, giderek otoriterleşen bir yapıya dönüştü.¹²

Türkiye'de resmi ya da gayri resmî düzlemde Juan Peron'a bakış konusunda bir kafa karışıklığının bulunduğu söylenebilir. ABD'ye karşı çıkmadığı, hatta yakın durmaya çalıştığı için modernleştirici bir lider olarak görünen Peron, işçi, köylü ve çalışanlarla ilgili politikaları ve söylemleri itibarıyla de mesafeli durulması gereken bir Latin Amerika diktatörü gibi algılanıyordu.

2. Eva Peron'un Yaşamına Dair...

Eva Peron, bir başka deyişle Evita 1919 yılının Mayıs ayında Arjantin'de Buenos Aires'e bağlı Los Toldos'da Juan Duarte'nin Juana Ibarguen'den evlilik dışı çocuğu olarak dünyaya geldi.

Arjantin kişi başına düşen milli gelir bakımından dünyanın altıncı büyük ülkesi olmasına rağmen 1929 yılında başlayan ekonomik kriz Latin Amerika ülkelerini olumsuz yönde etkiledi. Ekonomik krizin tüm toplumları yakından etkilediği bir dönemde, 1930'larda sesli sinemaya geçişle birlikte müzikal filmler ün kazanmaya başladı. Kriz vardı ama eğlence tatilte girmemişti.

Sinema ve radyonun yükselişi, pek çok insan gibi Evita'nın da yaşamına yansdı. Tiyatrodan umduğunu bulamayan Evita, şansını bir de sinema ve radyoda denemek istedi. Buna rağmen küçük roller aldığı ilk sinema filmlerinde adından bile söz edilmedi. Sinema ve tiyatrodaki istediği başarıyı yakalayamamasına rağmen inatçı bir yapıya sahip olan Eva, mücadelesinden

11 Gezgüç-Uzun, a.g.e. ,s 158-159

12 Gezgüç-Uzun, a.g.e. ,s 160

vazgeçmedi. 1940'lar, Evita'nın kendisini gösterdiği yıllar oldu. Sinema ve radyoda kısmi başarılar elde etti.¹³ Ama o artık tanınıyordu.

Juan Peron ve Evita ilk defa 22 Ocak 1944 tarihinde halkın arasında birlikte görüldü. 1895 yılında doğmuş olan Juan Peron ile Evita arasında çeyrek yüzyıla yakın yaş farkı vardı. Juan ile Eva'nın tanıştıkları dönemde geleceğin başkanı Peron, siyasette epey mesafe kat etmişti. Zaten aynı günlerde Savaş Bakanlığı'na getirilmişti.¹⁴

Ancak İkinci Dünya Savaşı'nın sonu yaklaşmasına rağmen Arjantin'de istikrar bir türlü sağlanamamıştı ve sonunda 1945 yılında bir darbe gerçekleşti. Darbe sonunda yukarıda da bahsedildiği gibi Juan Perón görevinden alınıp tutuklandı ve Marin Garcí'ya götürüldü. Ama Peron bu zor dönemden de güçlü çıkmayı bildi ve daha güçlendi. Serbest bırakıldığında o artık halkın gözünde karizmatik bir liderdi!..

Halkın desteğini arkasına alan Peron hapisten çıktıktan kısa bir süre sonra, 21 Ekim 1945'te Evita ile evlendi. Eva ile Juan'ın duygusal birlikteliği kısa zamanda siyasete de yansdı. Küçük Eva, yani Evita halkın gözünde bir kültürel ikona dönüşmeye başladı. O artık işçilerin, yoksulların, kadınların ve çocukların koruyucusu olan bir kahramandı.¹⁵

Eva Peron için ise eşi Juan Peron hep olağanüstü bir insandı ve Arjantin halkının kutsadığı bir varlıktı, Eşi Eva için kendisini adadığı büyük bir kahramandı. Bir anlamda halk Evita'ya tapıyor, o da Juan Peron'a!..

Kendisini aşırı Peroncu olarak tanımlayan Eva Peron, bu aşırılığın Juan Peron tarafından bile garip bulunduğunu ifade ediyordu. "*Açıkça itiraf ediyorum; onun gölgesi olmak için kendim olmaktan vazgeçtim, söylediklerimi ve duygularımı onun hizmetine verdim. O benim yaşamımın ve yüreğimin mutlu efendisi çünkü.*"¹⁶

Kendisinde de Juan Peron gibi çifte kişilik bulunduğu belirten Eva Peron, bunlardan ilki Eva Peron, yani Cumhurbaşkanı'nın *sayın eşleri* kimliğiyle boş bir işle yükümlü, bayram günlerinde tatlı komplimanlar dinleyen, resmi törenlerde rol yapan birisiydi. Diğeri ise kendisine bütün güvenini, bütün umutlarını ve olanca sevgisini bağlamış bir halkın liderinin yoldaşı *Evita* idi.¹⁷

Yaşamı boyunca işçilere ayrı dünyasında bir yer ayıran Eva Peron, onları devrim yapısının temelini oluşturan çevik güçler olarak görüyordu. Evita'ya göre eğer işçiler olmasaydı, Peroncu eylem kendini tanımlayamazdı. Bu bağlamda sendikacılık vazgeçilmez bir örgütlenme şekliydi ve Eva Peron'nun gözünde

13 Burcu Tekin, "Eva Peron'un (Evita) Oyunculuktan First Lady'liğe Yükselişindeki Unsurların Otobiyografisi Çerçevesinde Değerlendirilmesi", *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 33, 2017, s. 473-478.

14 Tekin, *a.g.e.*, s. 479.

15 Tekin, *a.g.e.*, s. 480.

16 Eva Peron, *Evita. Hayatım*, (Türkçesi Mehmet Ali Kayabal), Güneş Yayınları, İstanbul, 1990, s. 42.

17 Peron, *a.g.e.*, s. 62.

bütün işçiler Peroncuydu, hatta Peroncuların hasıydı.¹⁸ Eva Peron'un başta işçiler olmak üzere, alt gelir gruplarına ayrı bir önem vermesinde kendisinin toplumsal kökeninin rolü olduğu söylenebilir. Tıpkı kadın hakları konusundaki hassasiyeti gibi...¹⁹

Evita, *adaletçilik* olarak adlandırdığı Juan Peron'un doktrinini, sınıflar arasındaki çatışmayı ortadan kaldıra ve sermaye ile işgücü arasında bir iş birliği sağlayan yapı olarak görüyordu. Bu bir anlamda kapitalizme de komünizme de karşı olan bir anlayıştı.²⁰ Daha açık bir ifadeyle az gelişmiş ya da gelişmekte olan pek çok ülkede görülen üçüncü yol arayıştıydı.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan yenedünya düzeninin bir sonucu olarak iktidara gelen Juan Peron'un eşi Eva Peron'un popülaritesi ülkesi Arjantin ile sınırlı kalmadı. Kadın haklarının ciddi bir gelişme ivmesi kazandığı bu yeni dönemde, Eva Peron'un adı zaman zaman devlet başkanı eşinin bile önüne geçti. Ama bu sadece olumlu ve mutlu haberlerle sınırlı kalmadı. Eva Peron'un yakalandığı amansız hastalık da dünya gündemindeki yerini kısa zamanda aldı. Evita kanserdi, rahim kanseri tedavisi görmeye başlamıştı. Eva Peron'un sağlık durumu ile ilgili haberler Türk kamuoyunun da ilgisini çekti. Eva Peron'un hastalandığı Türk basınına ilk kez, 1951 yılının Kasım ayı başında yansdı.²¹ Bu durum Türk kamuoyunun Arjantin devlet başkanının genç eşine sempati çemberinden bakmasına yol açtı.

Kupaya adını veren ve Türkiye-Arjantin sportif ilişkilerinin başlamasına vesilen olan Eva Peron 27 Temmuz 1952'de vefat etti.²² Nazlı Eray'ın "Evita'nın Romanı. Farklı Rüyalara Sokağı" adlı eserinde dediği gibi; "Hastalık onu birden yakalamıştı. Ölüm ise acı bir tuzaktı onun için."²³

3. Atletico Lanus Takımının İstanbul'a Gelmesi ve Eva Peron Kupası

Her şey Eva Peron'un hastalığının Türkiye'de duyulması üzerine İstanbul'da bir mevlit okutulmasıyla başladı. Eva Peron'un hastalığı ilk kez 1951 yılının Ekim ayının başında Türk basınına yansmıştı. Milliyet gazetesi 2 Ekim 1951 tarihinde Evita'nın hastalığını okuyucularına duyurmuştu.²⁴

18 Peron, *a.g.e.*, s. 80-81.

19 Eva Peron, bazı ülkelerin feministlerinin bir kadın eylemi için kadınca bir yol izlemediği yolundaki eleştirilerine de kulak tıkayarak Juan Peron'un üstünlüğünü kabul etmenin bir çelişki olmadığını iddia ediyordu. Peron, *a.g.e.*, s. 173-175.

20 Peron, *a.g.e.*, s. 83.

21 *Milliyet*, 2 Kasım 1951.

22 Eva Peron'un vefat haberi Milliyet gazetesi tarafından "Kadın Diktatör Öldü" başlığı ile verildi. *Milliyet*, 28 Temmuz 1952.

23 Nazlı Eray, *Evita'nın Romanı. Farklı Rüyalara Sokağı*, Doğan Kitap, İstanbul, 2007, s. 25.

24 *Milliyet*, 2 Ekim 1951.

“Garip Bir Mevlit” başlığıyla Zafer gazetesi tarafından kamuoyuna duyurulan söz konusu mevlit, 9 Aralık 1951 tarihinde öğle namazını müteakip Şişli Camiinde okundu. Mevlide yabancı ve yerli basın mensuplarıyla kalabalık bir halk topluluğu ve İstanbul’daki işçi sendikalarının temsilcileri katıldı.²⁵ Mevlitte İstanbul’daki Arjantin Konsolosu ile şehirde yaşayan 25 kadar Arjantinli de yer aldı. Fenerbahçe’nin o dönemki Başkanı Hacı Bekir Bey’in de katıldığı mevlidi. Fenerbahçe Spor Kulübü üyesi olan Hafız Fahri tarafından okundu. Mevlitten sonra Şişli Camii Başımamı Cevdet Soydanes de dua etti ve şu sözleri sarf etti: “Türlere ve Müslümanlara hayırhah olan, kendi memleketinde Müslümanlara cami yaptırın ve Türkiye’deki hayır müesseselerine yardımlarda bulunan Arjantin Cumhurbaşkanının eşi Bayan Eva Peron’a sıhhat ve afiyet insan eyle Yarabbi!..”²⁶

Mevlidin okunmasının altında yatan asıl neden, tütün tüccarı İsmail Kadri Türkmen ise kendisiyle görüşen gazetecilere yapmış olduğu şu açıklamayla anlaşıldı: “Hayatımın dörtte birini Arjantin’de geçirdim. Arjantinlilerin Türlere ve bilhassa Atatürk’e hayranlıkları sonsuzdur. Bütün dünya fakirlerine yardımda bulunan ve Başkanı bulunduğu Sosyal Yardım Kurulundaki yorucu çalışmasından dolayı hastalanan Eva Peron’un sıhhatinin avdeti için bu mevlidi okutuyorum. Maksadım Türlere büyük dostluk besleyen Arjantinlilere bir mukabelede bulunmaktan ibarettir.”

İsmail Kadri Türkmen konuşmasının devamında mevlide katılan Arjantin İşçi Atasesinin, Eva Peron’a “Dinler tarihinde ilk defa olarak bir Katolik olan sizin için Arjantinlilerin dostu bir Müslüman Türk tarafından sıhhatinizin iadesi münasebetiyle bir mevlit okutulmuştur” şeklinde telgraf çektiğini de belirtti.²⁷

Mevlide Ankara’daki Arjantin elçisinden de olumlu dönüş yapıldı. Arjantin Sefiri, telefonla konuştuğu Kadri Türkmen’e teşekkür ettikten sonra “Mevlidi, devlet ve milletlerarası bir samimiyet ve iyi niyetlerin tezahürü olarak kabul ediyorum” dedi.²⁸

Eva Peron’un sağlığına kavuşması için okutulan mevlit, Demokrat Parti’ye yakın gazete olan Zafer’de iç politikadaki tartışmaların bir parçası olarak da kendine yer buldu. “Sarıçizmeli” takma adıyla yazılan bir çerçeve yazıda mevlidin okunması desteklenirken, “Şimdi ister misiniz bu mevlidin iç politika bakımından etkilerini, tepkilerini duymaya başlayalım; Çünkü hepimizin malumudur ki, Arjantin hakkında söz söylemek yetkisi, Nihat Erim’e aittir!..

Arjantin’de Peron diktatördür, diyebilir; güzel Evita o diktatörün diktatörüdür, diyebilir; La Prensa gazetesini nasıl kapandığın bahsedebilir. Diktatörün diktatörü için mevlit okumak, diktatörlüğe rahmet okumaktır, diye bir iddia ileri sürebilir. Bu kabil kıyaslamaları az mı dinledik? Neyden...”²⁹ şeklindeki ifadeyle muhalefetteki Cumhuriyet Halk Partisine de ince bir eleştiri getirildi.

25 Zafer, 10 Aralık 1951.

26 Ulus, 10 Aralık 1951.

27 Zafer, 10 Aralık 1951.

28 Ulus, 10 Aralık 1951.

29 Zafer, 11 Aralık 1951.

İşte bu *iyi niyet*, kendisini diplomasiden önce futbol yoluyla gösterdi. Türkiye'deki bir yayın kuruluşunun sitesinde yer alan bilgiye göre, okutulan mevlidin Arjantin'de duyulması üzerine Eva Peron, Futbol Federasyonu Başkanı'na gümüş bir kupa hazırlamasını ve kupaya kendi isminin vermesini istedi. Gümüş kupa, Arjantin Futbol Federasyonu'nun üst düzey bir yetkilisi ve Arjantin'in ünlü takımlarından Lanus ile birlikte İstanbul'a gönderildi.³⁰

Popüler spor sitelerinde genelde buna benzer bilgiler yer alırken, dönemin basınındaki yazılara bakıldığında Lanus'un Türkiye'ye geleceğine dair bilgiler söz konusu mevlit öncesine dayanıyordu. Bu bağlamda Lanus'un gelişi ile ilgili iki bilgi düzeltilmeye muhtaçtır. Birincisi bir önceki cümlede ifade edildiği gibi Lanus'un Türkiye'ye gelişi mevlitten daha önce daha önce planlanmış ve programlanmıştı. İkinci olarak da Lanus sadece Türkiye'deki müsabakalar için gelmiyordu. Zira 9 Kasım 1951'de gazetelere yansıyan bir haberde Lanus'un Türkiye ve diğer beş Avrupa ülkesindeki müsabakalar için geleceği belirtilmişti.³¹ Bu haber, Eva Peron'un hastalığının Türk basınına yansımından bir hafta sonra, mevlitten ise bir ay önce idi.

Ayrıca Atletico Lanus'un Türkiye'ye geleceğini ve dört maça çıkacağını haber yapan gazeteler, bu müsabakalardan birinin Eva Peron Kupası olacağına dair bir ön bilgi de vermemişti.³² Muhtemelen o tarihlerde böyle bir kupa maçının oynanacağı henüz belli değildi.

Türk kamuoyunun bu denli ilgilendiği varsayılan Eva Peron ve eşi devlet başkanı Juan Peron ile ilgili Milliyet gazetesinde çıkan bir köşe yazısı, Türklerin Evita'ya olan ilgisini doğrulayacak nitelikteydi. Söz konusu yazıda Juan Peron'un bir diktatör olduğu, ancak Hitler, Mussolini ve Stalin'in yöntemlerini tam olarak uygulamadığı, topluma bazı özgürlükler tanıdığı ifade ediliyordu. Aynı yazıda Eva Peron'a da yer verilmişti. Hatta Juan Peron'un başarısını eşi Eva'ya borçlu olduğuna da vurgu yapılmıştı bu yazıda!.. "*... güzel olduğu kadar da zeki ve bir diplomatın tabiriyle tam manasıyla bir devlet kadını olan zevcesi bütün imkanlara başvurarak işçi ve çiftçilere geniş bir refah temin edecek yolları aramış, bulmuş ve bunu zevcinin salahiyetine yakın bir salahiyetle de tatbik ettirmiştir.*" ifadeleriyle Eva Peron'un gücüne değinilmişti.³³

Diplomat imzalı yazıdaki Eva Peron ilgili ifadeler bununla sınırlı değildi. "Reisicumhurun zevcesine sonsuz itimadı olduğu için Evita Peron'un emirlerine muhalefet etmeyi kimse aklından geçirmemiş, bu hal masraflara mal olmasına rağmen bilhassa sosyal yardım sahasında cidden mükemmel neticeler vermiştir. Tabii bütün bu işler tamamıyla sükûn içerisinde yapılamamıştır. Bazı bakanlar kendi noktalarını söyleyecek sözleri bulunduğunu anlatmak istemişlerse de Peron'un bir

30 <https://tr.beinsports.com/haber/ilginc-bir-kupa-hikayesi> (Erişim Tarihi 10.02.2021)

31 Avrupa turnesine çıkan Lanus'un Türkiye'den başka Belçika, İtalya, Fransa, Portekiz ve İspanya'da da maçlar yapacağı açıklandı. *Milliyet*, 9 Kasım 1951.

32 *Milliyet*, 14 Ocak 1952.

33 *Milliyet*, 29 Kasım 1951.

*diktatör ve ona hakim olan Madam Peron'un fikirlerine itaatin de zaruri olduğunu derhal anlamışlardır. İtiraz kabul etmeyen karı koca sert hareketlerine ve idare tarzlarına geniş halk tabakalarına çok yakın bir alaka gösterdikleri için memlekette sevilmetedirler.”*³⁴ şeklindeki sözler bir diktatör (!) için söylenebilecek en olumlu ifadeler olsa gerek!..

Aynı yazıda Eva Peron'un hastalandığı ve bu hasta haline rağmen radyoda nutuklar attığı, kocası için propagandalara giriştiği ve hatta her söze “*Arjantin için sıhhatimi mahvettim*” şeklinde başladığı da yer alıyordu.³⁵

Kısacası Türk kamuoyu ve siyasi çevreler, Eva Peron'u adına oynanacak olan kupa maçından çok önce Arjantin'de kadınlar, işçiler ve köylüler için yaptıklarından ve en son olarak da hastalığından dolayı tanıyordu.

Peki, tam adı Club Atletico Lanus olan bu misafir ekip nasıl bir takımdı? Günümüzde halen Arjantin'in en üst ligi olan Superliga'da yer alan Lanus, Buenos Aires'te 1915 yılında kurulmuştu. Lanus, Avrupa'ya geldiği günlerde Arjantin liginde dördüncü durumda bulunuyordu.³⁶ Bir anlamda Arjantin'in güçlü ve köklü futbol takımlarından biriydi.

Nihayet Arjantin liginde üst sıralarda yer alan Atletico Lanus takımı, 15 Ocak 1952 tarihinde İstanbul'a geldi.³⁷ Yeşilköy Havaalanında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ile kulüplerin temsilcileri tarafından karşılanan Lanus kafilesinde 20'si futbolcu olmak üzere, 26 kişi yer alıyordu. Lanus takımıyla İstanbul'a Arjantin Futbol Federasyonu Genel Sekreteri gelmişti.³⁸ Atletico Lanus takımı Konak otelde konuk edildi.³⁹ İki gün kadar dinlenen Lanus takımının kafilesi, bu arada 17 Ocak'ta Taksim'deki Atatürk Anıtı'na çelenk koyup saygı duruşunda bulundu.⁴⁰ Böylece diplomatik bir kural da yerine getirilmiş oldu.

Atletico Lanus takımı, Başkan Juan Bautista Besse'nin, Türk basınına yapmış olduğu şu açıklamayla tanıtıldı: “*Club Atletico Lanus, bir futbol şirkettir ve profesyoneldir. 30 seneden beri Arjantin birinci sınıf takımları arasında yer almaktadır. Racing Banfield, River Plate, Independentes ve Lanus bugün Arjantin'in en büyük kulüpleridir. Arjantin'de 2000 kulüp vardır. Bizim kulüp 17000 azaya maliktir ve 50000 kişilik stada sahiptir.*

*Arjantin Futbol Federasyonu her kulübün muhakkak bir stada sahip olması şartını koymuştur. Asgari 30 bin seyirci alabilecek stada sahip olmayan bir kulüp Arjantin'de tescil edilmez.”*⁴¹

34 *Milliyet*, 29 Kasım 1951.

35 *Milliyet*, 29 Kasım 1951.

36 *Akşam*, 16 Ocak 1952; *Cumhuriyet*, 16 Ocak 1952.

37 *Zafer*, 16 Ocak 1952; *Milliyet*, 16 Ocak 1952; *Akşam*, 16 Ocak 1952.

38 *Cumhuriyet*, 16 Ocak 1952.

39 *Cumhuriyet*, 16 Ocak 1952.

40 *Milliyet*, 18 Ocak 1952.

41 *Milliyet*, 16 Ocak 1952.

Lanus başkanının açıklamaları sonrasında kafilede bulunan Arjantin Futbol Federasyonu Genel Sekreteri de şu demeci verdi: “Futbolda Arjantin olimpiyatlara iştirak etmeyecektir, diyebilirim. Biz, 17-18 yaşında olan amatör futbolcularımızla Helsinki’ye gitmeyi düşünüyorduk. Fakat Olimpiyatlara Ruslar ve onun gizli profesyoneller iştirak ettikleri için iştirak teklifini hiçbir zaman kabul edemeyiz.”⁴²

Olimpiyatların ruhuyla ilgili bu açıklama bugünden bakıldığında anlamsız gelebilir. Ancak olimpiyatlar önceleri sadece amatör sporcuların, daha sonraki yıllarda amatör ve gizli profesyonel sporcuların katıldığı bir uluslararası spor organizasyonu idi. Günümüzde ise hemen tüm branşlarda profesyonel sporcular katılmaktadır. Kısacası sporun 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren küresel sermayenin endüstriyel bir eğlencesi haline gelmesi, olimpiyatların da yapısını değiştirmiş, sporun kendisini değil, rekabeti, hatta ne pahasına olursa olsun kazanmayı ön plana çıkarmıştı. Spor artık sadece bir oyun değildi. Arjantin futbolunun önde gelen yöneticilerinin bu ifadeleri, aslında Arjantin ile Türkiye’deki futbol manzarasının ne denli farklı olduğunu ortaya koyduğu gibi, spor kültürü hakkında da ipuçları veriyordu.

İstanbul’da iki gün dinlenen ve Şeref Stadında antrenman yapan Lanus ile ilgili olarak gazetelerin spor sayfalarında, bu takımın oynadığı futbola dair zaman zaman değerlendirmeler yapıldı.⁴³ İlk defa bir Arjantin takımının Türkiye’ye geldiğinden, Güney Amerika temsilcisi olduğu için kuvvetli bir ekip olabileceğinden ve ama asıl değerlendirmenin maçlardan sonra yapılacağından bahsedildi.⁴⁴

Aletico Lanus’un maç programıyla ilgili olarak yapılan ilk açıklamada, Arjantin takımının dört müsabakaya çıkacağı, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray ile üç maç oynayacağı ve dördüncü maçı hangi takımla oynayacağını belli olmadığı ifade edilmişti.⁴⁵ Bu haberler önceki sayfalarda da belirtildiği gibi Eva Peron adına bir kupa maçı oynanacağına dair önceden planlanmış ve programlanmış bir müsabakanın varlığını tartışmalı hale sokmaktadır. Ama ne olursa olsun böyle bir kupa maçı oynanacak ve bu kupa maçı Fenerbahçe ile Lanus’un tarihine geçecekti.

Aletico Lanus, 19 Ocak’ta ilk maçına çıktı. Dolmabahçe Stadyumunda Fenerbahçe ile yapılan müsabakanın hakemliğini Yarbay Sıtkı Eryar yaptı. Lanus takımı futbolcularının ellerinde Türk bayrağı ile sahaya çıkmaları büyük takdir topladı. Maçı Lanus 2-1 kazandı ve böylelikle Türkiye’deki ilk müsabakasından galibiyetle ayrıldı.⁴⁶

42 *Milliyet*, 16 Ocak 1952

43 *Milliyet*, 17 Ocak 1952.

44 *Cumhuriyet*, 17 Ocak 1952.

45 *Cumhuriyet*, 16 Ocak 1952.

46 *Cumhuriyet*, 20 Ocak 1952; *Zafer*, 20 Ocak 1952; *Milliyet*, 20 Ocak 1952; *Ulus*, 20 Ocak 1952; *Akşam*, 20 Ocak 1952.

Maçın değerlendirmesini yapan Türkiye'nin uluslararası ilk hakemi olan Nuri Bosut, Lanus'un maçı kazanmasına karşın beklenen futbolu oynamadığını, Arjantin temsilcisi olduğu için merak uyandırdığını ve bu yüzden çok sayıda seyircinin maça geldiğini, ancak seyircilerin oynanan futboldan tatmin olmadıklarını sayfasını taşıdı. Bununla birlikte sahanın çamur olmasının Lanus'un performansını etkilediğini de sözlerine ekleyen Bosut, maçın en iyi iki futbolcusunun Fenerbahçeli Fikret⁴⁷ ile Lanus'un sağçı olduğu tespitinde bulundu.⁴⁸

Lanus'un bir gün sonraki rakibi Beşiktaş oldu. Hakem Tarık Özerergin'in yönettiği maç, Beşiktaş'ın 5-2 üstünlüğü ile sonuçlandı.⁴⁹ Bu maçla ilgili Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan çerçeve bir yazıda, seyircinin Fenerbahçe maçına göre daha az olduğundan ve sahanın ise bir çamur deryası haline geldiğinden bahsedildi. Ayrıca sahanın elverişsiz olmasına rağmen Lanus oyuncularının tekniklerinin ileri seviyede olduğu ifade edildi.⁵⁰ Güney Amerika futbolunun kısa pasa dayanan teknikte olduğu düşünülürse Lanus'un çamurdan dolayı bozuk zeminde beklenen performansı gösteremediği söylenebilir.

İki maç sonunda Lanus yöneticilerinin Türk futbolu ile ilgili görüşleri de gazeteler yansıdı. Buna göre Lanus takımının yöneticileri; *"Türk futbolunu umduğumuzdan daha iyi bulduk. İki takımınız da aynı ayardadır. Fenerbahçe'nin büyük sürati ve deplasmanına mukabil Beşiktaş'ın da cüsseli müthiş şütör oyuncular var. Beşiktaş maçındaki üçüncü golde hakemin neden uzun bir tereddütten sonra korner verdiği anlayamadık. Dördüncü gol de ofsaytı. Hiç alışık olmadığımız çamur bizi berbat etti. Mamafih Türk futbolu Portekiz'den daha üstündür."*⁵¹ Şeklindeki sözlerle hem sitem hem de gönül alma yoluna gitmişlerdi.

Hem övgü hem de biraz sitem içeren bu ifadeler, Lanus'un pek de sıradan ve skoru önemsiz özel maçlar için İstanbul'a gelmediğini gösteriyordu. Bu mağlubiyeti kabullenmeme anlayışı birkaç gün sonraki kupa maçında kendisini daha somut bir şekilde gösterecekti.

Lanus, İstanbul'daki üçüncü maçını 26 Ocak'ta Galatasaray takımına karşı oynadı ve bu müsabakadan 5-1 galip ayrıldı. Bu maçla ilgili olarak havanın yağışsız ve sahanın kuru olması nedeniyle Lanus'un daha iyi futbol oynadığına işaret edildi.⁵²

Lanus Türkiye'deki dördüncü ve son müsabakasına 27 Ocak 1952-Pazar günü çıktı. Çok sayıda seyircinin izlediği bu son maç Eva Peron adına verilen kupa maçıydı. Hakem Sulhi Garan'ın yönettiği müsabakadan Fenerbahçe 3-2

47 Fikret ile ilgili birkaç gün sonra Arjantin'e transfer olacağı söylentilerine dair "Fikret Arjantin'e mi Gidiyor" başlıklı bir yazı çıkmıştır. Ama bunun devamı gelmemiştir. *Zafer*, 1 Şubat 1952; *Milliyet*, 1 Şubat 1952.

48 *Cumhuriyet*, 20 Ocak 1952.

49 *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1952; *Zafer*, 21 Ocak 1952; *Milliyet*, 21 Ocak 1952; *Ulus*, 21 Ocak 1952; *Akşam*, 21 Ocak 1952.

50 *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1952.

51 *Cumhuriyet*,

52 *Cumhuriyet*, 27 Ocak 1952; *Zafer*, 27 Ocak 1952; *Milliyet*, 27 Ocak 1952; *Ulus*, 27 Ocak 1952; *Akşam*, 27 Ocak 1952.

galip ayrıldı. Böylece Türkiye’de bir kez ve son kez oynanan Eva Peron Kupasını Fenerbahçe kazanmış oldu.⁵³ Maçtan sonra Fenerbahçe’ye kupası Arjantin’in İstanbul Konsolosunun eşi tarafından verildi.⁵⁴

Ancak Eva Peron adına düzenlenen bu son müsabakadan sonra hem kupanın anlamı hem de sportif ruhla örtüşmeyen bazı olaylar çıktı. Maçtan sonra Lanus takımının oyuncularının ve idarecilerinin hakemlere, foto muhabirlerine ve polisler çamur attıkları haberleri ve bunların hiç de hoş karşılanmadığı yorumları gazetelerin sayfalarına yansdı.⁵⁵

Eski hakem ve spor yazarı Nuri Bosut da maçla ilgili çerçeve yazısında Lanus’lu futbolcu ve idarecilerin maçtan sonraki tutumlarına değindi. Nuri Bosut’un maçı da değerlendiren yazısı şöyleydi: “Misafirimiz Lanus takımının burada yaptığı maçlarda, oyunlarının aksayan taraflarını tenkit ettiğimiz gibi, iyi hareketlerini de alkışladık. Başlıca şikâyetleri olan çamur saha işinden de hak verdik.

Fakat dünkü son maçlarında yaptıkları bazı hareketler, sportmenlik hudutlarının bir hayli dışına çıktı ve maalesef son intibaları hiç de güzel olmadı.

Dün Lanuslular, Fenerbahçe’nin attığı bütün gollere itiraz ettiler. Bundan başka, Fener sağ açığının sebep olduğu bir faulden dolayı Lanus sol bekinden af dilediği zaman, bu oyuncu rakibine elini vermedi. Sol hafları açık açık müteaddit hasmına tekme attı. Fener solaçığı Abdullah’ı aralarına alarak birkaçı tartakladı.

Birinci devre bitip de takımlar soyunma odalarına giderlerken, Lanus’un yedek oyuncularını maçın laynsmeni ile kavga ettiler. Misafirler, hakem değişmedikçe ikinci devreyi oynamayacaklarını söylediler.

İkinci devre 10 numaralı oyuncularını, karşısındakilere birkaç defa tekme attı. Santrforları hakemin bir kararına kızarak ayağıyla üzerine çamur fırlattı ve nihayet maç bittikten sonra bir tanesi yerden çamur alarak hakemin ensesine attı. Tünelin başında toplu olarak kavga ettiler. Bütün bunlar yetişmiyormuş gibi, hadiseleri tespit etmek üzere resim çekmek isteyen bir foto muhabiri ile de kavga edip bu arkadaşın makinesine ve üzerine çamur attılar.

Lanus takımının Fener’den yediği üç golün de ofsayt olduğunu kabul edelim. Bunun cezasını oyuncular mı verir? Hakeme mutlak itaat nerede kaldı?

Arjantin’e giden İngiliz hakemlerinin, bu memlekette aldıkları çok fazla paraya rağmen orada dikiş tutturamadıklarının sebebini şimdi anlıyoruz.

Şimdiye kadar Türkiye’ye gelen hiçbir yabancı takımdan bu gibi hareketler görmedik.

Böyle futbol; futbolu böyle oynayan takım istemiyoruz.”⁵⁶

53 Cumhuriyet, 28 Ocak 1952; Zafer, 28 Ocak 1952; Milliyet, 28 Ocak 1952; Ullus, 28 Ocak 1952; Akşam, 28 Ocak 1952.

54 Akşam, 28 Ocak 1952.

55 Cumhuriyet, 28 Ocak 1952; Zafer, 28 Ocak 1952; Milliyet, 28 Ocak 1952

56 Cumhuriyet, 28 Ocak 1952.

Fenerbahçe-Lanus maçının yankıları bununla sınırlı kalmadı. “Arjantinli Futbolcuların Hususiyetleri ve Bizimkiler” başlıklı bir yazı kaleme alan Selim Nafiz, Nuri Bosut’un aksine Türk tarafına da eleştiriler yöneltti. “Nihayet Lanus takımı biraz olsun bize Arjantin futbolu hakkında bilgi verebildi(!). Bu takım hakkındaki mütalaamızı bir hafta sonraya bırakarak sadece birkaç noktaya işaret edeyim.

Brezilya takımının olduğu gibi⁵⁷Arjantin takımının da dikkatimizi çeken bir hususiyeti, oyuncuların tekmelik takmadan, hatta düşük çorapla oynamalarıdır. Bu şekilde oynamanın ifade ettiği mana tektir. Demek bütün futbolcular sadece topa dikkat ediyorlar ve hasımlarına tekme vurmaya akıllarından dahi geçirmiyorlar. Gerçekten futbol da başka türlü oynanır mı? Oynanmaz. Fakat bizde pekâlâ oynanıyor.

Cumartesi günkü maçta Fenerbahçe’nin küçük boylu hafif durmadan rakiplerini ufak yollu tekmelemeye koyuldu. Bu işi ondan başka yapan kimse bulunmadığı için bu hareketler pek çirkin göründü, hatta zaman zaman misafir oyuncuların şikâyetleri de hep bu küçük oyuncudan oldu.

Tekme atmak, çelme takmak hep acizimizin bir ifadesidir. Aynı zamanda bunlar çirkin ve adi hareketlerdir. Hele çıplak ayağa, göz göre göre vurmak, vicdani bir zaaf alametidir. Tabiatıyla bütün bunları o küçük futbolcu bilir ve idrak eder. Fakat neden yapar? Neden bu basit ve adi hareketlere tevessül eder? Burasını sormak bize, düşünmek de ona düşer. Kaldı ki bu futbolcunun böyle şeylere başvurmaya pek ihtiyacı yok. Futbolcu oldukça iyi oynayabilecek istidada sahip, bilhassa bu tarafı da olduktan sonra, insan üzülüyor, bu gibi istidatlara doğmadan öldü nazariyle bakabiliyor, yazık değil mi?”⁵⁸

Maçla ilgili bir değerlendirme yazısı da Akşam gazetesinde yayınlandı. “Fenerbahçe Lanus’u 3-2 yenerek E. Peron kupasını aldı” başlıklı maç yazısının altındaki alt başlık, maçı yorumlayan Haluk San’ın Lanus’a bakışını anlatıyordu. “Misafir takım, hayret ve esefle karşılanan sert bir oyun oynadı ve hakemlere tecavüzler oldu” alt başlıklı yazıda; “Dün Arjantinli futbolcular, Cumhurbaşkanlarının refikası adına ortaya konmuş olan kupayı almak için her şeyi mubah gördüler. İlk devrede yan hakemine hücum ettiler. İkinci devrede orta hakemini tartaklayarak yüzüne çamur attılar. Maçtan sonra soyunma odalarına giderken gazete fotoğraflılarını dövdüler. Bunları gördükten sonra Arjantin lig maçlarında hususi suretle çağrılan birinci sınıf İngiliz hakemlerinin dövülmelerinin, kulüp taraftarlarının birbirine tabanca ile hücum etmelerinin, futbolcuların birbirleriyle kavgaya tutuşmalarının sebebini çok iyi

57 Kısa bir süre önce Türkiye’ye gelen ve özel maçlar oynayan Brezilya takımı Desportos takımından bahsediliyor. Ancak Fenerbahçe ve Beşiktaş ile oynadığı iki maç sonrasında Lanus ile ilgili yapılan bir değerlendirmede Arjantin takımının, Desportos’a göre daha yavan bir futbol oynadığı ve Lanusluların maçtan önce Brezilyalılardan daha iyi futbol oynadıkları yolundaki beyanlarının doğru çıkmadığına dair yorumlar yapıldı. Söz konusu yazıyı yazan Şazi Tezcan’a göre; Lanuslular kıvrak stilleriyle kolay gol pozisyonuna giriyorlar, isabetli paslar atıyorlar zarif bir futbol oynuyorlardı ama Brezilya takımı gibi hem göz alıcı değillerdi hem de göz dolduramıyorlardı. Sahanın çamur olması ise bir mazeret değildi. Kısacası Tezcan, Arjantin takımından beklediği futbol resitalini görememişti. *Akşam*, 26 Ocak 1952.

58 *Zafer*, 31 Ocak 1952.

anladık doğrusu!..” şeklindeki ifadeler son derece anlamlı bir kupanın verildiği müsabakayla ilgili hayal kırıklığını anlatıyordu.⁵⁹

Ama Fenerbahçe-Lanus maçıyla ilgili en ilginç değerlendirmeyi Maçın hakemi de olan Sulhi Garan yaptı. Milliyet gazetesindeki *“Fenerbahçe-Lanus Maçının İçyüzü”* başlıklı yazıda Garan, şu manidar ifadelerle yer verdi: *“Keşke Eva Peron’un hediyesi olan gümüş kupa ortaya hiç konmasaydı yahut Lanuslular tekrar onu Arjantin’e götürselerdi de Pazar günkü o arbeye olmasaydı...”⁶⁰*

Sulhi Garan, Lanus takımının itirazlarının yersiz, maçtan sonraki saldırgan tutumlarının yanlış olduğuna dikkat çektiği uzun yazısının bir bölümünde; *“Eğer beynelmül futbol kaidelerini hakemlere bahsettiği saha hakemleri tam manasıyla kullanmış olsaydım Fener-Lanus maçı bitmezdi... ve esasen Lanuslular bu gayeye erişmek için çok uğraştılar.”⁶¹* dedi.

Aslında Lanus takımı yetkilileri Türkiye’ye gelmeden önce misafir edildikleri Portekiz’deki müsabakalardan da hakemlerin taraflı maç yönettiklerini söyleyerek şikâyetçi olmuşlardı.⁶² Anlaşıldığı kadarıyla ya Avrupalılar Lanus’u mağlup edebilmek için hakemlerin taraflı yönetimine sığınıyorlardı ya da Arjantinlilerin mağlup olduklarında şikâyet etmek gibi bir alışkanlıkları vardı.

Atletico Lanus, 29 Ocak’ta İstanbul’dan ayrıldı. Ancak Türk basını Lanus takımının ülkesine dönmesiyle gelişi kadar ilgilenmedi. Cumhuriyet gazetesinde *“Lanus Takımı Dün Gitti”* başlıklı dört satırlık bir yazıya duyurdu Lanus’un Arjantin’e döndüğünü!⁶³

Türkiye’ye Portekiz’deki müsabakalardan sonra gelen Lanus, İstanbul’dan ayrıldıktan sonra ülkesine hemen dönmedi ve Avrupa’daki turne programının bir parçası olarak Belçika’ya gitti ve burada özel maçlara çıktı.⁶⁴

Eva Peron Kupası sahibini buldu, Lanus takımı da ülkesine döndü, ama maçların yapıldığı Dolmabahçe Stadyumunun zemini gündemdeki yerini korudu. Nuri Bosut, çamur zeminden sadece Lanus takımının değil, diğer takımların, foto muhabirlerinin ve hatta seyircilerin de şikâyetçi olduğunu sayfasına taşıdı.⁶⁵ Bu yazıdan, Türkiye’de futbol ile ilgili olarak halen güncel bir sorun olan saha zeminleriyle ilgili tartışmaların, ne denli eskiye dayandığı ve şikâyet konusu olduğu görülmektedir.

59 *Akşam*, 28 Ocak 1952.

60 *Milliyet*, 29 Ocak 1952.

61 *Milliyet*, 29 Ocak 1952.

62 *Akşam*, 16 Ocak 1952.

63 *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1952.

64 *Milliyet*, 29 Şubat 1952.

65 *Cumhuriyet*, 24 Ocak 1952.

Sonuç

Bir kez organize edilen ve bu yönüyle de Fenerbahçe'nin tarihine geçen Eva Peron Kupası, Arjantin Başkanı Juan Peron'un ikinci eşi Eva Peron'un, nam-ı diğer Evita'nın hem ülkesinde yaptıkları hem de hastalığı nedeniyle ilgi odağı olduğu günlerde İstanbul Dolmabahçe Stadyumunda oynandı. Arjantin'deki siyasal gelişmelerin bir parçası olarak tanınan Eva Peron, 1951 yılı sonlarında yakalandığı amansız hastalık nedeniyle dünya kamuoyunun ilgisine daha da mazhar olmuştu.

Sporun, özellikle de 20. yüzyılın popüler sporu olan futbolun farklı boyutlarına dikkat çeken bu çalışmada, diplomasının insani yönüyle başlayan bir öykünün keskin bir mücadele ve rekabetle sonuçlandırıldığı tespit edildi.

Futbolun henüz endüstriyelmediği bir dönemde gerçekleşen müsabakalar özel de olsa, toplum için ciddi bir meşguliyet ve eğlence alanı idi. Türkiye'de futbol maçlarının televizyonda yayınlanmadığı, daha başka bir ifadeyle futbolun evlere henüz görüntü düzeyinde girmediği günlerde stadyumlar, bu sportif etkinliğin vazgeçilmez bir seyir alanı olarak görülüyordu. Özellikle yabancı bir futbol takımını seyretmek, neredeyse tümü erkek olan Türk futbolseverleri için hemen her zaman tercih edilen hafta sonu eğlencesiydi. Bu yüzden Arjantin ekibi Atletico Lanus'un Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş ile peş peşe yapmış olduğu maçlar, kış koşullarına karşın ilgi görmüştü.

Ancak Eva Peron'un amansız hastalığının gündemde olduğu bir dönemde diplomasının bir parçası olarak oynanan özel maçlar ve son müsabaka olan kupa maçı, söz konusu süreçteki duygusal ortamla pek de uyuşmayan şekilde cereyan etti. Bir anlamda sportif rekabet, duygusal diplomasının önüne geçti. Son derece masum ve insani olarak başlayan sportif ilişkiler; sporun, daha doğrusu futbolun keskin rekabetinin içinde erimiş, gitmişti.

Yaklaşık 15 gün Türk spor kamuoyunun gündeminde kalan Atletico Lanus takımı ve oynadığı maçlar, futbolun dışında herhangi bir sonuç ve etki yaratmadı. Dostluk söylemleriyle başlayan söz konusu özel müsabakalar, Türkiye-Arjantin ikili ilişkileri açısından olumlu ya da olumsuz denize düşen bir yağmur damlası kadar bile etki yapmadı. Daha da önemlisi Türkiye ile Arjantin arasında spor alanında bile bir iş birliği ve dostluk geleneği başlatamadı ilk ve son kez oynanan Eva Peron Kupası!..

Bu çalışmada popüler spor sitelerinde yazıldığı gibi, Lanus'un Eva Peron için İstanbul'da okutulan mevlidin karşılığı olarak Türkiye'ye gönderildiği bilgisinin doğruluğu da test edildi ve bunun doğru olmadığı görüldü. Çünkü Lanus'un Avrupa'ya ve Türkiye'ye gelip maçlar oynayacağı, mevlitten neredeyse bir ay kadar önce Türk basınına yansımıştı. Muhtemelen Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray ile önceden belirlenen bir program dâhilinde maç yapan

Lanus, sonradan verilen bir kararla dördüncü maçını Fenerbahçe ile oynamıştı. Bu son maça da Eva Peron Kupası adı verilmişti. Bu bağlamda Eva Peron'un kendi adına bir kupa maçı oynandığı konusunda bilgisinin olup olmadığı da belli değildir. Muhtemelen de aynı günlerde amansız bir hastalıkla boğuşan Evita'nın bilgisi ve ilgisi de yoktu.

Kupanın öznesi Eva Peron'a gelince; böyle bir çalışmada son sözün Evita ile ilgili olması gerekir. Eva Peron, adına oynanan kupa maçından yaklaşık altı ay sonra hayatını kaybetti. Zaten tarihsel bir kişilik olan ve adına öyküler yazılan, sinema filmleri çekilen, müzikaller sahnelenen Eva Peron, kamuoyunun bildiği ismiyle Evita, belki Türk siyaset sahnesinde yeterince anılmadı ama Ocak 1952'deki kupa maçıyla Türk spor tarihine adını yazdırdı. Böylece Türk kamuoyu Evita müzikalinden çok önce, futbol vasıtasıyla Eva Peron ile tanışmış oldu.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Belgeleri

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Yer: 55-49-12, Dosya: 440-19, Belge Tarihi: 11.06.1935

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Yer: 63-26-10, Dosya: 440-20, Belge Tarihi: 06.04.1936.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Yer: 60-370-13, Dosya: E4, Belge Tarihi: 11.10.1948.

II. Resmi Yayınlar

Resmî Gazete

TBMM Zabıt Ceridesi

III. Süreli Yayınlar

Akşam

Cumhuriyet

Milliyet

Ulus

Zafer

IV. Kitap ve Makaleler

ERAY, Nazlı, *Evita'nın Romanı. Farklı Rüyalar Sokağı*, Doğan Kitap, İstanbul, 2007.

GEZGÜÇ Gözde Müşerref - UZUN Turgay, "Arjantin Siyasi Tarihinde Askeri Darbeler", *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, Aralık 2017, s. 150-183.

- KÜNTAY Burak, "Türkiye'nin Yeni Dış Politikası Perspektifinden Latin Amerika ile İlişkiler", *Latin Amerika Çalıştayı (22-23 Kasım 2012) Bildiriler Kitabı*, Ankara, 2013, s. 145-156.
- PERON Eva, *Evita. Hayatım*, (Türkçesi Mehmet Ali Kayabal), Güneş Yayınları, İstanbul, 1990.
- TEKİN Burcu, "Eva Peron'un (Evita) Oyunculuktan First Lady'liğe Yükselişindeki Unsurların Otobiyografisi Çerçevesinde Değerlendirilmesi", *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 33, 2017, s. 471-491.
- TUNCER Fatih Fuat - ZENGİN Metin, "Unutulan Göçmenler El Turcolar: Osmanlı Dönemi Suriye Bölgesinden Latin Amerika'ya Yapılan Göçler ve Etkileri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 20, Nisan 2020, s. 204-314.
- YETİM Mustafa, "Liberal Temelde Kurumsallaşan Türkiye-Latin Amerika İlişkileri", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 1, 2019, s. 167-178.

V. İnternet Kaynakları

<http://buenosaires.be.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory>

(Erişim tarihi: (08.02.2021)

<https://tr.beinsports.com/haber/ilginc-bir-kupa-hikayesi>

(Erişim Tarihi 10.02.2021)

Extended Abstract

The first contacts between Turkey and Latin America began as early as 1860 in the second half of the 19th century. As a result of the immigration wave from the Ottoman Empire to South America, the people who settled in these countries were called "Los Turcos or El Turco", and the bilateral relations between the Ottoman Empire and Latin American countries emerged with the effect of these migrations. Missionary activities were effective due to economic and political factors in the migration that took place generally through Syria and Lebanon. However, during the 19th century, relations did not reach the expected level in terms of both intensity and continuity.

At the beginning of the 20th century, there was a development in relations with Latin America in general and Argentina in particular. In this process, with a consular agreement signed in Rome on 11 June 1910 between the Ottoman Empire and Argentina, relations were raised to the level of mutual diplomatic representation. This unit, which was opened at the Consulate General level in Buenos Aires in the same year, was closed in 1914 due to the outbreak of the First World War.

After the Second World War, the development in Turkey-Argentina relations continued mainly on trade. In this new era, in 1948, Dr. Diego Molinari was sent to Turkey to improve trade relations between Turkey and Argentina.

Turkey, which unquestionably sided with the West, more precisely the USA, in the Korean War that started during the cold war period, was extremely distant to communism and even to the policies and discourses that would create the impression of communism. At a time when Turkey was on the verge of joining NATO, it naturally built its relations with all countries, including Argentina, on anticommunism. The USA was in the center and not only Turkey, but almost every country that wanted to be in the Western bloc determined its position according to a state.

Eva Peron or Evita, the second wife of Argentine president Juan Peron, fit a lot into his short life of 33 years. Eva Peron, who is seen as a national hero and even a saint in Argentina, is engraved in the memory of the whole world, not only in her own country. Some saw him as a folk hero, some saw him as

a female dictator! .. Scientific research was conducted on her life, novels were written, films were shot, musicals were staged. Although nearly 70 years have passed since her death, she was not forgotten and became part of Latin America's historical development. Eva Peron entered the life of Turkish people through a very different channel in 1952. Football!.. Evita, which has been the center of attention for women from the beginning, became better known by the Turks thanks to football, which was seen as a sport that men did and watched at that time due to his inexorable illness.

For the first time to the Turkish press that Eva Peron got sick reflected in early November 1951. This situation led the Turkish public to look at the Argentine president's young wife from a circle of sympathy. The sympathy circle, which was formed when Eva Peron's illness was recited and prayed in Istanbul, was tried to be expanded through football. Atletico Lanus, one of the leading clubs of the Argentine league, she came out and did a European tour to Turkey in four matches After the matches played with Fenerbahçe, Beşiktaş and Galatasaray, Lanus once again faced Fenerbahçe in the cup match made for Eva Peron. Fenerbahçe won the match. But the first and last time I played Eva Peron Cup, Argentina in the course of relations with Turkey did not leave a negative or positive effect.

In such an environment, the Eva Peron Cup would be played between the two football teams of Turkey and Argentina, but it would not have any effect on diplomacy. Because the real situation in international diplomacy and bilateral relations was different.

Eva Peron, who gave her name to the cup and was instrumental in starting the sportive relations between Turkey and Argentina, passed away on July 27, 1952